

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ

V МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

20 листопада 2020 року

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ

V МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

20 листопада 2020 року

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2020

УДК 81'37

П 78

Проблеми лінгвістичної семантики: V Міжнародна науково-практична інтернет-конференція (20 листопада 2020 року).

П 78 Збірник матеріалів. Рівне: РДГУ, 2020. 136 с.

The Problems of Linguistic Semantics: The 5th International Scientific and Practical Internet Conference (November 20, 2020). The Collection of Conference Proceedings. Rivne: RSUH, 2020. 136 p.

У збірнику матеріалів V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми лінгвістичної семантики» розглянуто низку питань, що стосуються актуальних проблем лінгвістичної семантики: когнітивної семантики, зіставної семантики, фонетичної, лексичної та граматичної семантики, семантики і прагматики мовних одиниць, семантики тексту і дискурсу, семантики і перекладу.

The Collection of Conference Proceedings «The Problems of Linguistic Semantics» focuses on the topical issues of Linguistic Semantics: Cognitive Semantics, Contrastive Semantics, Phonetic, Lexical and Grammatical Semantics, Semantics and Pragmatics of Linguistic Items, Semantics of Text and Discourse, Semantics and Translation.

УДК 81'37

Редакційна колегія:

Головний редактор – **Деменчук О.В.**, д-р філол. наук, професор.

Відповідальний редактор – **Кучма Т.В.**, канд. філол. наук, доцент.

Члени редакційної колегії:

Павлова О.І., канд. філол. наук, професор; **Аладько Д.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Калініченко М.М.**, канд. філол. наук, доцент;

Константінова О.В., канд. філол. наук, доцент; **Орел І.І.**, канд. філол. наук, доцент; **Павловська Л.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Тарасюк Н.Ю.**,

канд. філол. наук, доцент; **Терещенко Т.В.**, канд. філол. наук, доцент;

Чеберяк А.М., канд. філол. наук, доцент; **Станіславчук Н.І.**, викладач

Рекомендовано до друку Вченою радою

Рівненського державного гуманітарного університету

(протокол № 10 від 26.11.2020 р.)

© Автори публікацій, 2020

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2020

ЗМІСТ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ:
ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ**

АРХАНГЕЛЬСЬКА А.М.	УКРАЇНСЬКИЙ ФЕМІНІННИЙ ЛЕКСИКОН І ЯВИЩЕ МІФОЛОГІЗАЦІЇ КУЛЬТУРНОГО Й МОВНОГО МИНУЛОГО	7
СІРАНЧУК Н.М.	ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТРУКТУРІ ТЕОРІЇ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	10
ГОЛОВЧАК Н.І.	LEXIKALISCHE BESONDERHEITEN DER DEUTSCHEN WERBETEXTE	14
ІВАНОВА Л.І.	МОВЛЕННЄВИЙ РОЗВИТОК УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЯК ЛІНГВОДИДАКТИЧНА ПРОБЛЕМА	17
КАЛІНІЧЕНКО М.М., ХОМУТОВСЬКА І.С.	ДОСВІД ПІВНІЧНОАМЕРИКАНСЬКИХ СУДОВИХ ЕКСПЕРТІВ ЩОДО ДОСЛІДЖЕНЬ ПЕРСОНАЖІВ ЯК ОБ'ЄКТІВ АВТОРСЬКОГО ПРАВА	20
МАЛІНКА О.О., ЛОБАЧУК І.М.	THE CATEGORY OF NEGATION AS THE REFLECTION OF SOCIO-CULTURAL RELATIONS	24
ОНЫШЧУК М.	EMPLOYING LEXICAL SIMPLIFICATION AS A CORPUS METHOD FOR THE TRANSLATED DATA ANALYSIS	26
ОРЕЛ І.І.	ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «СТЕРЕОТИП» У ЕТНОПСИХОЛОГІЇ	29
ФЕДЧУК Л.І.	ФУНКЦИОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧЕСКОЕ ОПИСАНИЕ СИНТАКСИЧЕСКОГО МАТЕРИАЛА – ОДНО ИЗ ПЕРСПЕКТИВНЫХ НАПРАВЛЕНИЙ ЛИНГВИСТИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ	34
ДРУЧИНСЬКА Х.І.	ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ З ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	37
ПОЛЮХОВИЧ В.М.	СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ	39
ШПАКОВСЬКА К.С.	ОСНОВНІ ЛІНГВІСТИЧНІ ПОНЯТТЯ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	42

ПРОБЛЕМИ КОГНІТИВНОЇ СЕМАНТИКИ

DEMENCHUK O., DEMENCHUK D.	LEXICAL SEMANTIC DERIVATION MODELS: LINGUISTIC AND PSYCHOLINGUISTIC ASPECTS	44
ДУЛЮК С.А.	КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЇ В ФРАЗЕОСИСТЕМАХ БЛИЗЬКО- ТА ВІДДАЛЕНОСПОРІДНЕНИХ МОВ	47

ПРОБЛЕМИ ЗІСТАВНОЇ СЕМАНТИКИ

МІЗІН К.І.	ПАРЕМІЇ ЯК ДЗЕРКАЛО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕНТАЛІТЕТУ: МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ	50
АЛАДЬКО Д.О., АЛАДЬКО О.Д.	ОПОЗИЦІЯ «ПОВНИЙ – ПОРОЖНІЙ» В СЕМАНТИЦІ НАЗВ ПОСУДУ	54
ПАВЛОВСЬКА Л.О.	ЛОГІКО-СЕМІОТИЧНІ ОПОЗИЦІЇ В СЕМАНТИЦІ ПОБАЖАНЬ	57
КІНАЩУК А.В.	КОНЦЕПТУАЛЬНІ МЕТАФОРИ СЕМАНТИКИ ІРРАЦІОНАЛЬНОЇ ЛЕКСИКИ ЯК ОДИН З АСПЕКТІВ КОГНІТИВНОГО МОДЕЛЮВАННЯ (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОЇ, АНГЛІЙСЬКОЇ ТА НІМЕЦЬКОЇ МОВ)	60

ФОНЕТИЧНА, ЛЕКСИЧНА І ГРАМАТИЧНА СЕМАНТИКА

БІСОВЕЦЬКА Л.А.	ДІЄСЛІВНИЙ СЛОВОТВІР ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ	64
ПАВЛОВА О.І.	ФРАЗЕОЛОГІЗМИ С МУЗЫКАЛЬНИМ КОМПОНЕНТОМ В СОВРЕМЕННОМ АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ	67
ТАРАСЮК Н.Ю.	СИНТАГМАТИКО-ПАРАДИГМАТИЧНИЙ КОНТЕКСТ ВИОКРЕМЛЕННЯ СЛОВОТВОРЧОЇ ПАРАДИГМИ МОВИ	72
ШЕВЧУК Т.Б.	ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗАПОЗИЧЕНИХ ЛЕКСЕМ В СУЧАСНИХ ЗМІ (НА ПРИКЛАДІ ПОЗНАЧЕННЯ ОСІБ, ЩО ЗАЙМАЮТЬСЯ ФІНАНСОВО- ЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ)	75
ГНАТЮК М.А.	СЕМАНТИКА ДІЄСЛІВ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ	78
ПАСЕЧНИК А.В.	ЕТИМОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ «МИСТЕЦТВО ЖИВОПИСУ»	81

СЕМАНТИКА І ПРАГМАТИКА МОВНИХ ОДИНИЦЬ

КУЧМА Т.В.	МІТІГАЦІЯ ЯК КОМУНІКАТИВНА СТРАТЕГІЯ	85
ПОХИЛЮК О.М.	ДЕМОНОЛОГІЧНІ ЕВФЕМІЗМИ В МОВІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МІСТИЧНОЇ ПРОЗИ	88
ЛЕМЕЩЕНКО-ЛАГОДА В.В.	АКТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ЛЕКСИКОГРАФІЧНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНО-МАРКОВАНИХ ОДИНИЦЬ (НА ПРИКЛАДІ ШОТЛАНДСЬКОЇ МОВИ СКОТС)	92

СЕМАНТИКА ТЕКСТУ І ДИСКУРСУ

КАЛІНІЧЕНКО М.М., РОМАНОВА Д.О.	ТВОРЧІСТЬ ВАШИНГТОНА ІРВІНГА В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ПОПУЛЯРНОЇ КУЛЬТУРИ США 1800-Х РОКІВ	95
LEVKOVETS N.P.	DISCOURSE ANALYSIS OF THE EVALUATIVE SEMANTICS OF TEXTS	99
СОРОЧАН А.М.	ПРИЧИННО-МОТИВАЦІЙНИЙ АСПЕКТ ВИКОРИСТАННЯ ЕВФЕМІЧНОЇ ЛЕКСИКИ В ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ ДИТЯЧОЇ ПЕРЕКЛАДНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	101
АРТЕМОВИЧ К.В.	ВИРАЖАЛЬНІ ЗАСОБИ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ ПОВ'ЯЗАНІ З НАДМІРНИМ ВЖИВАННЯМ КОМПОНЕНТІВ МОВЛЕННЯ	104
МУЗИЧУК В.Г.	ТВОРЧІСТЬ НАТАНІЕЛЯ ГОТОРНА В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ США ХІХ СТОЛІТТЯ	106
ПАРФЕНЮК В.В.	СТРАТЕГІЇ МОВНОЇ МАНІПУЛЯЦІЇ В ТЕКСТАХ ПЕРЕДВИБОРЧОЇ АГІТАЦІЇ	110
ЧУБИК І.В.	СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ДИСКУРСУ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ	113

СЕМАНТИКА І ПЕРЕКЛАД

КОНСТАНТІНОВА О.В.	ПЕРЕКЛАД УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЙ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ В ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ	117
ХРИСТИЧ Н.С.	ПЕРЕКЛАД У СВІТЛІ РЕЦЕПТИВНОЇ ЕСТЕТИКИ	120
ЖИГАДЛО К.І.	КОНСТАНТНА ТА ОКАЗІОНАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ЯК АСПЕКТ ВИЯВУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ	123
РОМАНЮК В.В.	СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ ПОРІВНЯНЬ З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ	126

*V Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ»*

СЬОМИК І.М.	ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ АВТОРСЬКИХ НЕОЛОГІЗМІВ У РОМАНІ ШАРЛОТТЕ КЕРНЕР «СВІТЛОКОПІЯ»	130
ІЛЬЧУК Л.С.	СТЕРЕОТИПНЕ УЯВЛЕННЯ ПРО ЧОЛОВІКА В АНГЛІЙСЬКІЙ ФРАЗЕОЛОГІЇ	133

СЕМАНТИКА І ПРАГМАТИКА МОВНИХ ОДИНИЦЬ

УДК 811.111'271

Кучма Т.В., канд. філол. наук
Рівненський державний гуманітарний університет
(Рівне, Україна)

МІТІГАЦІЯ ЯК КОМУНІКАТИВНА СТРАТЕГІЯ

Об'єктом лінгвопрагматики є мовні одиниці, в смисловій структурі яких закладена евристична активність учасників комунікації. Прагмалінгвістика зосереджує свою увагу на особистісних факторах мовного спілкування. Дослідження мітігації є однією з найбільш актуальних проблем сучасної лінгвопрагматики в аспекті інтерактивності комунікантів.

Мітігація, за визначенням О. О. Селіванової (Селиванова, 2002, с. 326), – комунікативна стратегія пом'якшення, згладжування мовленнєвої поведінки комунікантів, що створює психологічний комфорт у спілкуванні.

Дещо ширше визначення подає С. С. Тахтарова (Тахтарова, 2009, с. 234). На її думку, мітігація – комунікативна категорія, основним змістом якої є мітігативні прескрипції, установки і правила, що обумовлені максимами ввічливості і реалізуються в спілкуванні стратегіями і тактиками пом'якшення, спрямованими на забезпечення ефективності й адекватності комунікативного контакту в ситуаціях кооперативного спілкування. Основні мітігативні прескрипції, що реалізуються в спілкуванні більш конкретними установками і правилами, – це антиконфліктність, некатегоричність, неімпозитивність, глорифікація та емоційна стриманість.

К. Кеффі (Caffi, 1999, p. 883) визначає мітігацію як прагматичну категорію, яка включає широкий набір стратегій, що дозволяють комунікантам підвищити ефективність свого мовлення за рахунок «пом'якшення» одного або більше її аспектів. Дія мітігації, на її думку, спрямована на три компоненти мовленнєвого акта: пропозицію, іллокуцію і джерело висловлювання, відповідно до чого мітігатори поділяються на *bushes* (наприклад, маркери невизначеності), *hedges* (наприклад, непряме вираження інтенції), *shields* (наприклад, деперсоналізація) і виділяє дві функції мітігації: інструментальну й

емотивну, перша забезпечує успішність комунікативних дій, друга регулює емоційну дистанцію і створює психологічний комфорт у спілкуванні.

Мітігація тісно пов'язана з категоріями ввічливості і толерантності, які також спрямовані на забезпечення ефективності комунікативного контакту і характерні для ситуацій кооперативного спілкування.

Прагматичною основою комунікативного пом'якшення є інтерперсональна складова мовного контакту, що відбиває різні аспекти взаємин співрозмовників у процесі інтеракції, як індивідуально-особистісні, так і соціально обумовлені. Хоча мітігацію приписують мовцю, вона здійснюється ним тільки в інтерактивному процесі у співвідношенні з адресатом, являючи собою комунікативно-стратегічне пристосування їх одне одному. Для мовленнєвого вибору особистості в ситуаціях, ускладнених можливими комунікативними ризиками, пріоритетним є не спілкування з максимальною точністю і об'єктивною ширістю, а збереження комунікативного балансу і позитивної тональності в процесі спілкування.

Категорія комунікативного пом'якшення, незважаючи на певну універсальність основних прескрипцій, установок і правил, відмічена етнокультурною специфікою, обумовленою культурними домінантами тієї або іншої лінгвокультури, а також типом культури, що детермінує непрямоту, некатегоричність і терпимість до невизначеності відповідної дискурсивної практики.

Класифікація мітігативних стратегій, запропонована Ю. В. Деде, ґрунтується на предметі пом'якшення – типі іллокутивного акту, який мовець намагається пом'якшити. Дослідниця виокремлює такі стратегії:

1. Пом'якшення незгоди з думкою співрозмовника.
2. Пом'якшення негативної оцінки адресата або його вчинків.
3. Пом'якшення відмови.
4. Пом'якшення поганої новини.
5. Пом'якшення прохання.
6. Пом'якшення поради.
7. Пом'якшення промісиву (обіцянки виконати певну дію).
8. Пом'якшення ухилення (перебивання та зміни теми).

Названі мітігативні стратегії реалізують певні комунікативні тактики, до яких відноситься тактика вибачення, тактика подяки, тактика схвалення, тактика похвали, тактику часткової згоди і тактика зниження категоричності висловлювання.

Наприклад, у повісті Дж. Фаулза «Вежа з чорного дерева» головні герої – художники під час вечері ведуть розмову про сучасне мистецтво. Миша (Діана) пом'якшує вислів Генрі Бреслі щодо абстрактного живопису, тобто використовує тактику зниження категоричності висловлювання:

David met the old man's stare.

«Mr Breasley, most of us feel abstraction has become a meaningless term. Since our conception of reality has changed so much this last fifty years.»

The old man seemed to have to turn it over in his mind; then dismiss it.

«I call it betrayal. Greatest betrayal in the history of art.»

The wine had gone to his cheeks and nose, and his eyes seemed almost opaque. [...]

«Triumph of the bloody eunuch.»

In that way.

«At least better than the triumph of the bloody dictator?»

«Balls. Spunk. Any spunk. Even Hitler's spunk. Or nothing.»

Without looking at David, the Mouse said, «Henry feels that full abstraction represents a flight from human and social responsibility.» He thought for one moment she was taking Breasley's side; then realized she had now set up as interpreter (Fowles, 1980, p. 66–67).

Тактика вибачення реалізується у словах Генрі Бреслі, коли наступного ранку він просить пробачення у Девіда Уільямса за те, що забагато випив і був надто різким:

To one unversed in the recuperative powers of lifelong heavy drinkers, he seemed surprisingly spry, and newly dapper, in light trousers and a dark blue sports shirt.

«My dear man. So unspeakably sorry about last night. Gels tell me most appallingly rude.»

«Not at all. Honestly.»

«Absolutely pissed. Very bad form.»

David grinned. «Forgotten.»

«Curse of my life, don't you know. Never learnt when to stop.»

«Please don't worry.» (Fowles, 1980, p. 75).

Стратегію пом'якшення ухилення (зміни теми) спостерігаємо у діалозі героїв про творчість Пікассо:

The old man puffed in violent disagreement. «Eyewash. My dear boy. Fumisterje. All the way.» He added, «Very fast worker. Overproduced all his life. Had to cod people.»

«Guernjca?»

«Good gravestone. Lets all the scum who didn't care a damn at the time show off their fine feelings.»

There was a flash of bitterness; a tiny red light suddenly; something still raw. David knew they were back with abstraction and realism and the old man's own record of Spain. The grudge against Picasso was explained. But Breasley himself drew back from that brink.

«Si jeunesse savait... know that?»

«Of course.» (Fowles, 1980, p. 98–99).

Поліфункціональний характер мовних засобів, що репрезентують комунікативне пом'якшення, обумовлений багатоаспектною природою цієї категорії, різноманітними цілями, які ставлять перед собою мовці в процесі мітїгативно маркованої інтеракції і поліінтенціональним характером самої комунікації.

Список використаних джерел:

- Деде, Ю.В. (2019). Мітїгативні стратегії та тактики, якими керуються персонажі англomовного художнього дискурсу. In: *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*, 43, 2, 93–95.
- Селиванова, Е.А. (2002). Основы лингвистической теории текста и коммуникации. Киев: Издательство украинского филологического центра.
- Тахтарова, С.С. (2009). Категория коммуникативного смягчения (когнитивно-дискурсивный и этнокультурный аспекты). Волгоград: Волгогр. гос. ун-т.
- Caffi, S. (1999). On mitigation. In: *Journal of Pragmatics*, 31, 881–909.
- Fowles, J. (1980). *The Ebony Tower. Eliduc. The Enigma*. Moscow: Progress.

УДК: 811.161.2'373.49

Похилюк О.М., канд. філол. наук
Комунальний заклад вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
(Вінниця, Україна)

ДЕМОНОЛОГІЧНІ ЕВФЕМІЗМИ В МОВІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МІСТИЧНОЇ ПРОЗИ

Благодатними для дослідження мовних процесів, які відбуваються в українській мові на лексико-семантичному рівні, є художні твори. Дослідження евфемічної лексики ми проводили на матеріалі сучасної української містичної прози (понад 200 одиниць з понад 20 художніх творів). Особливої уваги потребує узагальнення та

Наукове видання

ПРОБЛЕМИ
ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ

Збірник матеріалів
V Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції
20 листопада 2020 року, м. Рівне

THE PROBLEMS
OF LINGUISTIC SEMANTICS

The Collection of Conference Proceedings
The 5th International Scientific and Practical Internet Conference
November 20, 2020, Rivne

Формат 60x84^{1/16}.
Папір офсетний. Друк ризографічний.
Гарнітура Century Schoolbook.
Ум. др. арк. 7,3. Наклад 100.

Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету
м. Рівне, 33000, вул. Ст. Бандери, 12,
тел.: (0362) 26-48-83

Друк: "ПараГраф+",
м. Рівне, 33000, вул. Гетьмана Мазеши, 6/8,
тел.: (0362) 26-49-27